

اثر گذاری مدیریت جوان در حکمرانی اسلامی

حسین دهقان زاده^۱، فهمیه صحرانشین^۲

^۱گروه مدیریت، دانشکده علوم انسانی، واحد لامرد، دانشگاه آزاد اسلامی، لامرد، ایران
^۲گروه مدیریت، دانشکده علوم انسانی، واحد لامرد، دانشگاه آزاد اسلامی، لامرد، ایران

نویسنده مسئول:

حسین دهقان زاده

شماره ۲۳ / بهار ۱۴۰۰ / ص ۲۹-۳۹
مجله علمی پژوهش در علوم انسانی و مطالعات اجتماعی (سال هفتم)

چکیده:

امروزه انسان از جامعه صنعتی به سوی جامعه اطلاعاتی در حرکت است و هزاره سوم را با پیشرفت های علمی و فنی فوق العاده ای آغاز می کند. مدیران جوان در سازمان ها با محیط های بسیار متغیر و پیچیده داخلی و بین المللی روبرو هستند و با چالش های عدیده ای از جمله فشار برای شفافیت و پاسخگویی بیشتر، منابع مالی محدود، افزایش وظایف و فعالیت ها، تغییرات پرسرعت تکنولوژی و هجوم راه حل های مدیریتی متفاوت برای بهبود وضعیت سازمان ها مواجه می باشند و تنها عامل موفقیت سازمان در عصر اطلاعات، کارکنان و مدیران آن هستند. مدیران عصر نوین باید هوشمند، متخصص و تیزبین باشند تا خود را برای مقابله با چالش های فراوری سازمان آماده کنند. در این راستا مدیران مجبور به ایجاد تصویر شفاف و قابل اعتماد از سازمان هستند توجه به این ارزش ها برخلاف دیدگاه عمومی که به گونه ای زاینده شرایط امروز است در دیدگاه اسلامی در بطن ایدئولوژی اسلامی قرار دارد. در آموزه های اسلامی انسان از آن جهت که انسان است دارای مسئولیت های خاصی در ارتباط با خدا، خویشان، انسان ها و جهان هستی است که در صورت توجه، پذیرش و شکوفاسازی تمام آنها زندگی آدمی نظامی مطلوب به خود میگیرد و انسان به کمال شایسته خود رهنمون می شود.

کلمات کلیدی: اثر گذاری، مدیریت جوان، حکمرانی اسلامی

مقدمه

در هر جامعه سیاسی، جوانان از جمله مهمترین قشرهای هر جامعه هستند که خصوصیات بی بدیل آن‌ها در سطح مدیریت سیاسی، اقتصادی و فرهنگی بررسی حضور آن‌ها در مناسب مهم سیاسی، اقتصادی و فرهنگی را محل بحث و تبادل آراء قرار داده است؛ لذا در این زمینه سیاست جوانگرایی بیش از پیش مورد توجه قرار می‌گیرد. در جمهوری اسلامی ایران نیز چنین است و جوانان به عنوان قشر اغلب تحصیل کرده، پرتلاش و دارای نیروی جوانی مرکز توجهات و تحلیل‌ها هستند به گونه‌ای که مقام معظم رهبری خطاب به جوانان دانشجویان از تعبیر مؤذنان جامعه یاد می‌کنند که در صورت عدم هوشیاری آنها، فریضه جامعه قضا می‌شود؛ لذا جوانگرایی در حکمرانی کشور و گردش نخبگان، موضوع بسیار مهمی است که همواره در سخنان رهبر معظم انقلاب نیز مورد توجه قرار گرفته است. همچنین این موضوع را می‌توان در بیانیه گام دوم انقلاب نیز دارای نقشی محوری دانست. همچنین با بررسی اجمالی بیانات مقام معظم رهبری و تأکید ایشان بر استفاده از جوانان، اهمیت موضوع دوچندان می‌گردد؛ اما کماکان عدم استقبال و رغبت به سیاست جوانگرایی در کشور دیده می‌شود؛ لذا به نظر می‌رسد حامیان و مخالفان عملی این سیاست دلایلی برای اعتقاد و عمل خود دارند که با بررسی موشکافانه می‌توان موضوع را به صورت نظری حل نمود. حکمرانی خوب روش اعمال اقتدار در مدیریت منابع اقتصادی و اجتماعی است. این تعریف سه جنبه حاکمیت را به شرح زیر مطرح ساخته است. (۱) شکل رژیم سیاسی، (۲) فرایند اعمال اقتدار در مدیریت منابع اقتصادی برای توسعه و (۳) ظرفیت حکومت برای طراحی، تدوین و اجرای خط مشیها و وظایف اجرایی. پس حاکمیت اعمال اقتدار اداری، سیاسی و اقتصادی در مدیریت امور یک کشور در تمامی سطوح آن است و دستگاهی که مسئولیت اعمال حاکمیت را بر عهده دارد، حکومت نامیده می‌شود (ویس، ۲۰۰۰). حکمرانی ترکیبی از سنت‌ها، ارزش‌ها و نهادها است که در یک کشور مورد استفاده قرار می‌گیرد و شامل روند انتخاب، پاسخگویی و جایگزینی دولت، احترام و حقوق شهروندان و ظرفیت دولت برای تدوین و اجرای سیاست‌ها است. همچنین حکمرانی سیستم پیچیده‌ای از تعاملات بین ساختارها، سنت‌ها، کارکردها یا مسئولیت‌ها و فرایندها یا عملکردها است که به وسیله سه ارزش کلیدی یعنی پاسخگویی، شفافیت و مشارکت مشخص می‌شود. حکمرانی مستلزم حکومت جامعه مدنی است که در تمام سطوح محلی، ملی، منطقه‌ای و جهانی معنا می‌یابد (دورنبوس، ۲۰۰۳). حکمرانی خوب به اصطلاح هنجاری است که باید به اقتضای بستر تعریف شود، لذا نیاز به بوم‌سازی حکمرانی خوب بیش از پیش احساس می‌شود، هر چند ایده حاکمیت خوب در مفهوم کلی آن در ایران مطرح شده است (یوسف، ایهسان و ایلاهی، ۲۰۱۶). حکمرانی خوب دارای پنج بعد است. (۱) بعد مشارکت اقتصادی: در این بعد تنظیم روابط خارجی با رویکرد حفظ منافع ملی و ایفای نقش فعال و موثر در منطقه و جهان و تنظیم رابطه دولت و مردم مبتنی بر مشارکت جویی، شراکت جویی، اعتماد متقابل و نمایندگی است. شاخص‌هایی که در سطوح سازمانی برای این بعد از مدل حکمرانی خوب ارائه می‌شود شامل، دسترسی عمومی و آزاد به اطلاعات، سرعت عمل و تعهد مراجع قضایی و انتظامی، ثبات قوانین و مقررات، شفاف بودن قوانین و مقررات ناظر بر کسب و کار، عمل مسئولان به وعده‌های اقتصادی داده شده، حق اظهار نظر. (۲) پاسخگویی: بر اساس این بعد حدودی که حکومت به انتظارات مردم توجه داشته و برای برآورده سازی آنها تلاش کند، اطلاع رسانی برای شفافیت عملکرد دولت است و در این بعد آزادی بیان، اجتماعات و رسانه‌ها وجود دارد. شاخص‌هایی که در سطوح سازمانی برای این بعد از مدل حکمرانی خوب ارائه می‌شود عبارتند از، شفافیت، اعتماد و مسئولیت پذیری. (۳) عدالت و مبارزه با فساد: این بعد توانایی حکومت در ایجاد فرصت‌های برابر برای شهروندان است. شاخص‌هایی که در سطوح سازمانی برای این بعد ارائه می‌شود شامل، کیفیت مقررات، انصاف، تساوی مقررات، توزیع عادلانه، حاکمیت قانون، کنترل فساد. (۴) حاکمیت قانون: این بعد به حدودی که کارگزاران و مردم به قواعد اجتماعی باور دارند و برای حاکمیت آن ایستادگی می‌کنند و به طور خاص کیفیت خط مشیها اشاره دارند. شاخص‌هایی که در سطوح سازمانی برای این بعد بیان می‌شوند شامل اجرای عادلانه قوانین، حمایت از حقوق افراد، نظام قضایی مستقل، مسئولیت پذیری و اجماع سازی هستند. (۵) کارایی و اثربخشی دولت: این بعد به رعایت ارزش‌های اسلامی، انقلابی و ملی از سوی حکومت و تعمیق آنها در میان شهروندان اشاره دارد. شاخص‌هایی که در سطوح سازمانی برای این بعد مطرح می‌شود شامل کنترل فساد، توانایی رقابت جهانی، ثبات سیاسی، فقدان آشوب و کارایی قضایی می‌باشند (ره‌نورد و عباس پور، ۱۳۸۶).

چالش‌های جوان‌گرایی

همان‌طور که ذکر شد، سیاست جوانگرایی در جمهوری اسلامی با چالش‌ها و فرصت‌هایی روبرو است که در مجموع و به علت عدم روشن‌سازی نظری این سیاست، امروزه سیاست جوانگرایی در ایران با مشکلات نظری و اجرایی مختلفی مواجه است؛ لذا به همین دلیل است که این سیاست در ایران با مخالفین سرسختی روبروست که صرفاً از جهت چالش‌ها به این موضوع نگاه می‌کنند و فرصت‌های فراوان جوانگرایی در کشور را مورد توجه قرار نمی‌دهند. به نظر می‌رسد تا با نگاهی علمی و دقیق به موضوع و احصاء چالش‌ها و فرصت‌های موجود در این مورد، بتوان به یک جمع‌بندی درست در مورد سیاست جوانگرایی در جمهوری اسلامی ایران رسید؛ لذا در ادامه به مهمترین چالش‌های این سیاست اشاره می‌شود (جوادی آملی، ۱۳۹۱).

ده چالش اصلی حوزه جوانان بررسی شده است. دولت یازدهم از ابتدای شکل گیری با سه بخش چالش ها در حوزه جوانان روبرو بود که شامل چالش های ارزشی، چالش های نگرشی و چالش های رفتاری است.

در بخش ارزش ها مشکل ما جوان ترسی و جوان هراسی بود که به دلایل مختلف ریشه عمیقی پیدا کرده و مانع از ورود جوانان به دستگاه و مسئولیت های کشوری می شد، دوم، چالش های نگرشی بود که مربوط به نگاه امنیتی به جوانان به ویژه نخبگان اجتماعی است که مانعی بر راه مشارکت اجتماعی جوانان شده بود ضمن اینکه فقدان اعتماد به نفس را در جوانان ایجاد کرده بود. مسئله اصلی را رها شدگی امور جوانان در ساختار مدیریتی کشور دانست. گفتمان دولت یازدهم در بخش چالش های ارزشی، جوان دوستی و جوان باوری است. در بخش چالش های نگرشی، نگاه دولت یازدهم به جوانان به عنوان سرمایه اجتماعی است و این دولت سعی به جذب و مشارکت حداکثری جوانان در سرنوشت جامعه دارد (رستگار، اکبرزاده صفویی و زنگیان، ۱۳۹۶).

نگاه دولت یازدهم در بخش چالش های رفتاری را هماهنگی و همگرایی همه بخش های دولت در پرداختن به امور جوانان است. در حوزه اجتماعی نیز با چالش های همچون توسعه فردگرایی، رشد ناتوانی و مهارت اجتماعی و همچنین رشد آسیب های اجتماعی روبرو بوده ایم که نگاه دولت یازدهم در این خصوص توسعه نهادمند مشارکت اجتماعی جوانان از طریق افزایش سازمان های مردم نهاد جوانان است و خوشبختانه توانستیم از ابتدای آغاز فعالیت دولت، سمن های جوان را از ۵۰ سمن به ۱۵۰۰ سمن برسانیم و امیدواریم تا پایان این دولت، این تعداد به ۲۰۰۰ سمن جوان برسد.

با این پیشینه و اقدامات عنوان شده دو مسیر حرکتی پیش بینی شد، ابتدا هماهنگی و ساماندهی امور جوانان در ستادهای ملی، استانی و شهرستانی و دوم توسعه نهادمند مشارکت اجتماعی جوانان از طریق سازمان های مردم نهاد جوانان است. به منظور حرکت در این مسیرها ۱۰ کمیسیون تخصصی با حضور همه دستگاه های اجرایی حوزه جوانان برگزار شد و در این کمیسیون ها به بررسی و انتخاب مهمترین و بحرانی ترین مسائل و موضوعات مرتبط با جوانان پرداخته شده است که در نهایت ۱۰ مورد از ۷۴۷ مورد شناسایی شده در حوزه جوانان به عنوان اولویت تعیین می شود که عبارت است از:

- ۱- کمبود انسجام و یکپارچگی در حوزه جوانان و خلاء نهاد مقبول و مقتدر سیاست گذاری و برنامه ریزی در این حوزه
- ۲- مشکل اشتغال و بیکاری جوانان و کمبود مهارت شغل پذیری
- ۳- کم توجهی به سلامت جسمی، روانی و معنوی جوانان
- ۴- آسیب اجتماعی اعتیاد، مفاسد اخلاقی، طلاق و حاشیه نشینی که اعتیاد در صدر این چهار مورد قرار دارد.
- ۵- افزایش سن ازدواج و کاهش پایداری خانواده ها
- ۶- بحران سرمایه اجتماعی و اعتماد عمومی که موجب کاهش مشارکت اجتماعی شده است.
- ۷- کمبود امکانات و اقدامات علمی و حرفه ای بلند مدت برای ورزش جوانان
- ۸- آسیب های فضای مجازی و فناوری های نوین ارتباطی و اطلاعاتی
- ۹- مسئله شکاف نسلی و بحران هویت جوانان
- ۱۰- چالش جانشین پروری جوانان و کمبود مداخله و حضور جوانان در مصادر تصمیم سازی و تصمیم گیری

ضعف تجربه کاری و سیاسی

یکی از مهمترین براهین و علل عدم رغبت برخی از مسئولین نظام به جوانان و سپردن امور خطیر به آنها، ضعف تجربه کاری و عملیاتی در حیطه های مختلف است که باعث شده مسئولین به جوانان اعتماد کافی در موضوعات مختلف را نداشته باشند. همچنین برخی از این مسئولین معتقدند اوضاع پیچیده سیاست در ایران فضای خطیری را فراهم نموده که جوانان با توجه به ضعف تجربه سیاسی و اجرایی توانایی تصمیم گیری درست در این زمینه را ندارند.

به نظر می رسد این چالش با اتخاذ برخی تصمیم های دقیق و راهبردی قابل حل است. با نگاهی به نظامات سیاسی دنیا می توان راهکارهای منطقی و عقلانی خوبی در جهت رفع این دغدغه پیشنهاد داد. به عنوان مثال می توان نیروی جوان و با استعداد و متخصص داخلی را مرحله به مرحله وارد روند فعالیت های اجرایی و کلان نظام جمهوری اسلامی نمود. بی تردید برخی از مشکلات موجود در این زمینه انتصابات غیردقیق جوانان در سمت های کلیدی و حساس است که از قبل آمادگی حضور در چنین جایگاهی توسط جوانان کسب نشده است؛ لذا با مدیریت روند جوانگرایی و مرحله به مرحله اجرا کردن آن می توان علاوه بر استفاده از نیروی متخصص، جوان و پر تلاش کشور، جلوی برخی چالش ها نظیر همین ضعف تجربه کاری و سیاسی را گرفت. نیروی جوانی که مرحله به مرحله از سطح متوسط مقدمات فعالیت در فضای سیاسی، اقتصادی و فرهنگی را درک کند در یک افق کوتاه مدت می تواند با اتکا به هوش اجتماعی بالا و تلاش پرشور دوره جوانی، تجربه و توانایی خود در مراحل متوسط قبول مسئولیت بالا برده و خود را برای پذیرش مسئولیت های جدی تر آماده سازد؛ لذا این مسئله به راحتی

و با مدیریتی دقیق و علمی قابل حل است و نظام جمهوری اسلامی می‌تواند با اتکا به این سیاست از نیروی متخصص و جوان خود به نحو احسن استفاده کند.

عملکرد سیاسی تند

یکی دیگر از چالش‌های موجود در این مورد، قوت هیجانات و عملکرد سیاسی و فرهنگی تند جوانان در مقابله با اتفاقات و حوادث غیرمترقبه در زمینه‌های مختلف سیاسی، فرهنگی و اقتصادی است که متناسب با حوزه فعالیت مورد خدشه واقع می‌شود. برخی تجربه‌های بد این زمینه باعث شده تا مسئولین مختلف در نظام جمهوری اسلامی با سیاست جوانگرایی موافق نباشند و مطلقاً آن را به ضرر منافع کشور بدانند. بدون شک دغدغه این مسئله دغدغه درست و مهمی است که در صورت عدم پرداختن به آن سیاست جوانگرایی را با چالش جدی مواجه می‌سازد. بدون شک یکی از مهمترین ویژگی‌های روانی دوره جوانی، احساسات پرشور و عملکرد هیجانی آنهاست که در عرصه‌های کلان می‌تواند مشکل‌آفرین باشد.

همان‌طور که از پیش اشاره شد این چالش نیز با توجه به راهکار پیشنهاد قابل حل خواهد بود. بدون شک احساسات و هیجانات جز ویژگی‌ها غیر قابل انکار دوره جوانی است که شاید بتوان علت اصلی را در همان مؤلفه عدم تجربه کافی و اتکا به شور جوانی دانست. مبتنی بر اندیشه و بیانات مقام معظم رهبری خطاب به جوانان نه تنها این شور و احساسات مذموم نیست، بلکه در برخی مواقع موجب رشد چشمگیر خروجی‌ها و کیفیت روند کاری خواهد شد؛ به شرطی که این شور و هیجان در مسیر درست صرف شود؛ لذا به نظر میرسد با حضور مرحله به مرحله جوانان در مناصب و ارکان نظام مقدس جمهوری اسلامی بتوان از چالش‌ها و مسائلی که ممکن است به واسطه عدم تجربه و هیجانات دوره جوانی پیش آید جلوگیری کرد.

فرصت‌های جوان‌گرایی

حال علاوه بر چالش‌ها و مسائلی که در مورد حضور جوانان در مناصب حکومتی وجود دارد، نقش کلیدی و مؤثر جوانان در زمینه‌ها نیز غیر قابل انکار است؛ لذا به نظر می‌رسد بی‌انصافی است تا در مورد سیاست جوانگرایی صرفاً به چالش‌ها پرداخته شود و نقاط مثبت و فرصت‌های این موضوع مورد بررسی قرار نگیرد. حال در ادامه به برخی از فرصت‌ها و نقاط مثبت جوانگرایی پرداخته می‌شود تا فواید و آثار مثبت این سیاست بر تاب پیدا کند.

استفاده از شور جوانی و پشتکار

یکی از اساسی‌ترین ویژگی‌های دوره جوانی را میتوان شور جوانی و توانایی تلاش فراوان دانست. این ویژگی دوره جوانی می‌تواند کیفیت و کمیت انجام فعالیت‌های مختلف در عرصه‌های متفاوت را افزایش دهد. مقام معظم رهبری در مورد حضور جوانان در صحنه‌های مختلف این انقلاب معتقد است حضور مؤثر جوان‌ها لازم و ضروری است و جوانان نقطه امید و آینده این مرز و بوم هستند؛ اما انضباط و کسب تجربه را نیز باید فرا بگیرند:

یک حرف هم به شما جوانان عرض می‌کنم. جوانان عزیز! شما امیدهای انقلاب و اسلامید. رفتار شما می‌تواند این مملکت را در جهت شکوفایی، با سرعت به پیش ببرد. وقتی جوان مملکت هوشیارانه، با تدبیر، با حلم و با توجه به موقعیت‌ها، حرف بزند و تصمیم بگیرد و عمل کند، کشور گلستان خواهد شد. وقتی هیجانات کور، پا وسط بگذارند، دشمن فوراً استفاده خواهد کرد. بارها گفته‌ام، باز هم تکرار می‌کنم؛ من معتقدم که جوان مملکت بایستی در همه میدان‌ها حضور و آمادگی داشته باشد؛ منتها با انضباط (بیانات در تاریخ ۲۱ تیر ۱۳۷۸)؛ لذا هیچگاه نباید فرصت استفاده از جوانان از مسئولیت‌های سیاسی، اقتصادی و اجتماعی مختلف را به بهانه مسائل مختلفی که راه درمان دارد به کل به فراموشی سپرد.

خلاقیت و ابتکار

از دیگر خصوصیات جوانان این سرزمین میتوان به خلاقیت و ابتکار آنان در عرصه‌های مختلف علمی و اجرایی اشاره کرد که نادیده گرفتن آن ظلم بزرگی به منافع کشور و آینده نسل جوان انقلاب است. رشد روزافزون سطح علمی و عملی جوانان در عرصه‌های مختلف علمی، فنی و اجرایی کشور با توجه به تحریم‌های ظالمانه علیه ملت ایران نشانگر همین قوه ابتکار و خلاقیت جوانان است. این خصیصه مهم باعث می‌شود جوان ایرانی هیچ گاه در تنگناها قرار نگیرد و همیشه راه دومی را ابتکار کند. این مهم را میتوان در تلاش‌های هسته‌های جوانان

همین مرز و بوم مشاهده نمود. صنعت موشکی، درمانی، پزشکی و تحول در علوم انسانی را میتوان از نمونه تلاش‌های خلاقانه و مبتکرانه نسل جوان این مملکت به حساب آورد.

البته که قطعاً جوانان در همان سیکل مراحل‌های که شرح آن گذشت باید تحت اشراف بزرگان و افراد باتجربه زیست کند تا نبوغ و خلاقیت‌ها و شور هیجانی آن‌ها به سمت مطلوبی راهنمایی گردد. با این ملاحظات جوانگرایی نه تنها یک تهدید، بلکه فرصتی برای افزایش کمیت و کیفیت فعالیت‌های مختلف در عرصه‌های متعدد خواهد بود.

آگاهی به مسائل روز

جوان امروزی نسبت به دوره‌های گذشته نسبت در رابطه با مسائل دوره معاصر آشناتر است. این شرایطی است که رشد روزافزون فضای مجازی و جهانی شدن اقتضا نموده و جوانان این عصر معمولاً با به پای تکنولوژی و فضای مجازی پیش می‌روند و توانایی رصد و پایش اتفاقات مختلف در هر جای دنیا را دارند؛ لذا به همین علت است که جوان امروزی قدرت تحلیل بیشتر و بهتری نسبت جوانان دیروز این سرزمین دارند. قطعاً آگاهی جوانان نسبت به مسائل روز در عرصه‌های مختلف سیاسی، اجتماعی و اقتصادی سبب شده تا آنان هیچگاه از دانش روز عقب نمانند و با بومی‌سازی آن به پیشرفت و آبادانی کشور کمک کنند. قطعاً در این زمینه ارشادات و راهنمایی‌های بزرگان و افراد مجرب لازم به نظر می‌رسد؛ چراکه صرف اتکا به فضای مجازی و دانش روز جهان آفت‌هایی دارد که میتواند عملکرد جوانان را تحت شعاع قرار دهد. اعتماد بیچون و چرای جوانان به رسانه‌های خارجی و علوم غربی باعث بروز آفت‌هایی نظیر غریب‌زدگی خواهد شد؛ اما این مشکل به راحتی و با مدیریت صحیح همان‌طوری که از قبل اشاره شد قابل پیشگیری است.

عدم محافظه‌کاری

نگاه محافظه‌کارانه را میتوان از آفت‌های مهم در زمینه‌های مختلف سیاسی و اقتصادی دانست که ضربه‌های مهلکی به سیاست و اقتصاد این سرزمین وارد آورده است. برخی نیز برای توجیه ترس و خوف خود از دشمن با اسم محافظه‌کاری در صدد اقدامات محافظه‌کارانه و تسلیمانه هستند. جوانان، اما با توجه به همان روحیه مستقل و شور جوانی کمتر دچار آفت محافظه‌کاری منفی میشوند و بیشتر نظرات و ایده‌های خود را به صورت آزادانه و بدون ترس بیان می‌دارند.

این رویکرد نیز اگر تحت اشراف فردی با تجربه مدیریت شود منجر به نتایج بسیار پرباری در عرصه‌های مختلف حضور جوانان خواهد شد. البته ممکن است برخی این روحیه جوانان را با بی‌پروایی و تندمی مقایسه میکنند و معتقدند این روحیه باعث دشمن تراشی و عدم بهبود فضای همکاری و تعامل میشود. در پاسخ باید گفت مدیریت و ارشاد درست جوانان از این مشکل نیز میتواند جلوگیری نماید و روحیه غیر محافظه‌کارانه آنان را مدیریت کند تا به سمت بی‌پروایی غیرمنطقی سوق پیدا نکند.

تبیین نظریه بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی

بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی تجدید مطلعی است خطاب به ملت ایران و به ویژه جوانان که به مثابه منشوری برای دومین مرحله خودسازی، جامعه پردازی و تمدن سازی خواهد بود و فصل جدید زندگی جمهوری اسلامی را رقم خواهد زد. این گام دوم، انقلاب را به آرمان بزرگش که ایجاد تمدن نوین اسلامی و آمادگی برای طلوع خورشید ولایت عظمی (ارواحنا فدا) هست، نزدیک خواهد کرد. (بسیج اساتید، ۱۳۹۸) رهبر فرزانه انقلاب اسلامی در بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی با مروری بر تجربیات چهار ساله انقلاب شکوهمند اسلامی ضمن بیان مشکلات و موانع کشور، از آغاز شکل گیری نظام اسلامی به ظرفیت‌ها و توانمندی‌ها و پیشرفت‌ها و موفقیت‌های کشور اشاره و با ترسیم چشم انداز و نقشه راه، آینده مطلوبی را پیش روی آحاد ملت ایران و جوانان این مرز و بوم قرار دادند.

رهبری معظم در این بیانیه ضمن تأکید بر جهانی بودن گام دوم بر آمادگی نسل جدید و جوان و مؤمن تحصیل کرده، با انگیزه و پر انرژی و آینده ساز که هر یک از آنان می توانند نوید آینده ای درخشان را بدهند و به مثابه موتوی پر قدرت، محرک و پیشران این حرکت و اقدام مهم و سازنده برای کشور باشند، تأکید ورزیدند.

با نگاه به این بیانیه می توان گام دوم انقلاب اسلامی را در ابعاد ۱- علمی و پژوهشی ۲- معنوی- اخلاقی ۳- اقتصادی ۴- عدالت جویی و مبارزه با فساد ۵- استقلال و آزادی ۶- عزت ملی و ۷- سبک زندگی، خلاصه نمود.

با نگاهی به سر فصل های این بیانیه مهم و تمدن ساز که شامل؛ ۱- ورود انقلاب اسلامی به دومین مرحله خودسازی، جامعه پردازی و تمدن سازی ۲- انقلاب اسلامی آغاز عصر جدید در جهان ۳- نزدیک شدن راست مدرنیته به احتضار خود ۴- نسل جدیدی که وارد فرآیند بزرگ و جهانی چهار سالگی دوم می شود ۵- شعارهای فطری، جهانی و همیشه زنده انقلاب اسلامی ۶- نظام سازی انقلاب اسلامی با دفاع ابدی از نظریه نظام انقلابی ۷- قدرتمندی نظام همراه با چهره مهربان، با گذشت و حتی مظلوم بودن انقلاب و پرهیز از افراط ۸- متحجر

نبودن انقلاب و در عین حال پابندی شدید به اصول خود۹- صراحت و شجاعت در برابر زورگویان و گردنکشان و دفاع از مظلوم و مستضعفان ۱۰- سه قطبی شدن جهان با وقوع انقلاب اسلامی و دو قطبی بودن کنونی جهان یعنی اسلام و استکبار می باشد، میتوان آن را به مثابه منشوری برای دومین مرحله خود سازی، جامعه پردازی و تمدن سازی دانست و فصل نویی را در حیات طیبه نظام مقدس جمهوری اسلامی را رقم زد.

با نگاه به بیانات رهبری انقلاب در بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی متوجه این تأکید از سوی ایشان می شویم، که گام دوم انقلاب اسلامی را بدون داشتن نقشه راه جامع و یکپارچه نمی توان طی نمود و در تنظیم و تدوین این نقشه راه بایستی از تجربه گذشته درس گرفت و آموخت و با آسیب شناسی جامع و احصاء نقاط قوت و ضعف و فرصت ها و تهدیدات بیرونی به این مهم اقدام نمود. بی شک با توجه به رهنمودهای مقام معظم رهبری در بیانیه گام دوم، نقش جوانان به خصوص جوانان مؤمن و دارای روحیه انقلابی و جهادی در این امر بسیار خطیر و ویژه خواهد بود. گرچه این پیام سرشار از امید برای حرکت در گام دوم است، اما سختی ها و دشواری های زیادی بر سر راه ما قرار خواهد گرفت و آن راه را چه بسا دشوارتر، با موانع بیشتر و مستلزم صرف وقت، انرژی، استحکام، ایمان، اعتقاد و انگیزه بیشتری باشد و دقیقاً بدین منظور است که رهبری معظم انقلاب، جوانان را کاندید اصلی این حرکت عظیم قرار دادند و بر خلاف تصور عده ای عناصر سست عنصر و تهی از روحیه انقلابی و جهادی، اعتقاد دارند که جوانان قادر به کشیدن این بار هستند و این نشان از اعتقاد و باور عمیق و ایمان راسخ ایشان به این نسل می باشد.

اعتقاد رهبری معظم انقلاب اسلامی بی شک بر خواسته از این واقعیت است که در صحنه های حساس انقلاب اسلامی، چه در زمان گذشته و چه در زمان حاضر از جمله صحنه جنگ نرم، پیچیده و ترکیبی امروز و مبارزه فکری که دشمنان قسم خورده انقلاب ایجاد کرده اند، هر جا که جوانان ما ابتکار عمل به خرج دادند و در صحنه حضور مؤثر داشتند، کارآمدی خود را در عمل به اثبات رساندند و اهلیت و توانمندی خود را نشان دادند و اعتماد رهبری فرزانه انقلاب را جلب کردند. رهبر انقلاب در این بیانیه، جوانان را بزرگ ترین دستاورد جمهوری اسلامی می داند و می فرماید؛ جوانان بزرگترین ثروت و دارایی انقلاب هستند. این مسئله بسیار مهمی است که از نظر ایشان، جوانان افرادی نیستند که صرفاً بایستی بار آینده را بر دوش آنان قرار داد، بلکه جوانان مهم ترین عامل موفقیت، اصلی ترین و شیرین ترین میوه این انقلاب بزرگ، تمدن ساز و شکوهمند هستند که قرار است بزرگ ترین بار از آینده درخشان ترسیمی را به عهده ایشان گذاشت.

با توجه به اهمیت نقش جوانان در تحقق بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی و عمل به مسئولیت اجتماعی، اسلامی و انقلابی خود، تمایل به تحقیق در زمینه مسئولیت اجتماعی جوانان در جهت تحقق بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی ضرورتی انکار ناپذیر است. از طرفی حکمرانی خوب شبکه تعاملات بین دولت، بخش خصوصی و جامعه مدنی است. دولت در هسته مرکزی این تعاملات قرار داشته و حکمرانی خوب از طریق ارتباط سازنده این سه بخش ایجاد میشود. مسئولیت اجتماعی جوانان عاملی است که در بستر حکمرانی خوب اتفاق میافتد. سازمان های رعایت کننده اصول اخلاقی و قانونی میتوانند به نحو شایسته ای از عهده مسئولیت های اجتماعی خود برآیند. در نتیجه هدف این مطالعه مدل سازی معادلات ساختاری مسئولیت اجتماعی جوانان با تکیه بر حکمرانی خوب بود.

انقلابی بودن مسیری برای حکمرانی خوب

حکمرانی خوب زمانی تحقق مییابد که دارای مؤلفه های انقلابی باشد. با نگاه به ادبیات حکمرانی خوب از دیدگاه غربیها و بررسی ابعاد و متغیرهای آن متوجه می شویم که ابعاد آن به خصوص بعد عدالت تا آن نقطه ای که از سوی اجتماع و افکار عمومی مورد اقبال و پذیرش واقع شود و مورد حمایت گروه های ذینفوذ، احزاب و رسانه ها قرار گیرد، دنبال و پیگیری خواهد شد. در حالی که در رویکرد انقلابی که برخاسته از تفکر اسلامی است، عدالت خواهی عبارت است از تا پای جان ایستادن و پافشاری بر آن تا تحقق آرمان ها، خداوند متعال در سوره نسا آیه ۷۵ می فرماید؛ چرا در راه خدا و (در راه) مردان و زنان و کودکان که (به دست ستمگران) تضعیف شده اند، پیکار نمیکنید؟! همان افراد ستمدیده ای که میگویند: پروردگارا ما را از این شهر که اهلش ستمگرند بیرون ببر و از طرف خود سرپرستی قرار ده و از جانب خود، یار و یآوری برای ما تعیین فرما(نسا/۷۵). پیامبر اسلام (ص) در این رابطه می فرماید؛ هر کسی صدای مظلومی را بشنود و او را یاری نکند مسلمان نخواهد بود. مولای متقیان امام علی(ع) می فرماید؛ «احسن العدل اعانتة (نصرته) المظلوم» یعنی بهترین عدالت و نیک ترین تصویر عدالت، یاری رساندن به مظلوم میباشد. با همین رویکرد و نگاه است که جمهوری اسلامی ایران دفاع از کشورهای مظلوم منطقه از جمله لبنان، یمن، سوریه و در رأس آنان فلسطین را وظیفه ذاتی و همیشگی خود می داند و قاطعانه و محکم پای تحقق آرمان ها نه به صرف صدور یک یا چند بیانیه بلکه در عمل ایستاده است. رهبر فرزانه انقلاب اسلامی در بیان الگوی جهاد علمی و نقش و مسئولیت جوانان در تحقق آن در طی سال های اخیر و به مناسبت های مختلف در سرفصل های به شرح ذیل می فرماید؛

جوان مؤمن انقلابی: ما امروز وقتی به آن گذشته نگاه میکنیم، میبینیم حرکت کشور در این زمینه ها، یک حرکت غیر قابل تصویری است، حرکت، خیلی خوب بوده، کار کردیم، نتیجه اش را هم داریم مشاهده میکنیم. همین رویان و این ماجرای سلول های بنیادی که این ها

با امکانات کم توانستند به آن دست پیدا کنند و پیشرفتی که در این زمینه کرده اند و در این سمیناری که در این جا تشکیل شد و دانشمندان دنیا آمدند و با آنها مصاحبه شد و گواهی و اظهار شگفتی کردند، این ها یک داستان هایی است که واقعا جا دارد به عنوان مایه های افتخار، جلو چشم ما باشد. ما شخصیت هایی از قبیل مرحوم دکتر کاظمی آشتیانی، که حالا من مقیدم از این جوان پاک باخته ی مومن فاضل کارآمد و مدیر حقیقتا انقلابی و مؤمن اسم بیاورم، داریم و الان هم در کشور، فراوان هستند و در بخش های مختلف دارند کار میکنند و کارهای خوبی هم انجام گرفته است. وضع دانشگاه های ما امروز با بیست، بیست و پنج سال قبل قابل مقایسه نیست، پیشرفت هایمان خیلی خوب است.

تربیت نیرو: ما در علم و تحقیق نخبه های برجسته ای داریم، مثل مرحوم کاظمی آشتیانی که این سلول های بنیادی و این تشکیلات عظیم را راه انداخت و انسان های زیادی را تربیت کرد، همکارانش هم همین جور هستند، امروز به حمدالله این حرکت ادامه دارد. الگوی مطلوب: مؤسسه رویان یک مؤسسه موفق و یک نمونه کامل و چشم گیر از آن چیزی بود و هست که انسان آرزویش را دارد. اگر بخواهم این الگوی مطلوب را در یک جمله معرفی کنم، عبارت است از: ترکیب علم، ایمان، تلاش. هم علم را جدی گرفتند، هم ایمان و پایبندی و تقوا را، نه به صورت سربار، بلکه به شکل یک عنصر اصلی دریافت مجموعه و دریافت کار و هم خستگی را فراموش کردند. کار جهادی در مقابل دشمن: مبارزه انواع و اقسامی دارد، اما یک نقطه مشترک در همه زمینه ها وجود دارد و آن این که در مقابل یک خصم است، در مقابل یک مانع است. دایره جهاد شما علم و فناوری است. در حرکت جهادی، در علم جهادی، در تحقیق جهادی، این عنصر حتما شرط است.

مجموعه، مجموعه علمی است، وقتی راجع به سلول های بنیادی، شبیه سازی و این طور کارها، آقایان حرف زدید و بنده یا دیگری تجلیلی از این کار کردند، مقامات آمریکایی اعلام کردند که برای علوم ژنتیک هم باید شورای حکامی به وجود بیاید! این معنایش چیست؟ دشمن از این که شما در این رشته دارید حرکت می کنید، دردش آمده است.

ترویج خود باوری در دانشگاه ها: هم دستگاه های مدیریتی، هم اساتید در داخل دانشگاه ها خود باوری را ترویج کنند. خوباوری که در مقابل غرب باوری قرار دارد، باید در میان جوانان گسترش یابد.

جوانی که تحت تربیت و تحت آموزش و تعلیم شماست، باید به خود اعتماد داشته باشد. آن اعتماد به نفس ملی که عرض کردیم. بحث این نیست که شخصی به خودش اعتماد دارد، بحث این است که ما به سرمایه ملی خودمان، به امکانات ملی خودمان، به ذخائر فرهنگی خودمان، یک اعتماد به نفس عمومی داشته باشیم که به آن گفتیم اعتماد به نفس ملی، این بایستی در یکایک جوانان های ما بروز پیدا کند. پایبند کردن جوان دانشجو به هویت ملی: تربیت دینی دانشجویان بایستی یکی از اهداف مجموعه اساتید دانشگاهی کشور باشد. دانشجو را باید هم متدین و هم دارای باورهای ملی بار آورد. باید جوان را به هویت ملی و باورهای ملی خودش پایبند کرد، طوری که افتخار کند که ایرانی است و افتخار هم دارد.

توسعه فرهنگ مجاهدت برای جبهه حق: فرهنگ تلاش و مجاهدت برای جبهه حق باید در دانشگاه ها توسعه پیدا کند. در این مورد نقش اساتید، نقش برجسته ای است، و این همان فرماندهی جنگ نرم است که من مکرر مطرح کردم و گفتم اساتید، فرماندهان جنگ نرمند. پرورش امید در جوانان دانشجو: رهبر معظم انقلاب اسلامی با توجه به جایگاه و رتبه ایران در تولید علم در دنیا به استناد آمار مراکز بین المللی فرمودند: آن چه که اساس قضیه است، این است که شما اساتید در کلاس های درس، چه در آموزش و پرورش، چه در دانشگاه، امید به حرکت را در این جوان و مخاطب خودتان پرورش دهید، این مثل یک گلوله ای خواهد شد و پیش خواهد رفت و از هرگونه القاء یأس و ناامیدی پرهیز شود.

پیشرفت علمی در خدمت نیازهای کشور: اصرار بر قرار گرفتن پیشرفت های علمی کشور در خدمت نیازهای کشور، که یکی از جهت گیریها و معیارهای اساسی، این است. بلاخره ظرفیت ها محدود است، هم ظرفیت های انسانی و هم ظرفیت های مالی و مادی، حتما باید توجه شود که کار علمی ما در جهت نیاز کشور باشد. ما نیازهای گوناگونی داریم که دانشگاه میتواند به این نیازها پاسخ دهد، این خلاها را پر کند.

تلاش برای شکستن مرزهای دانش: من می گویم در زمینه علم و فناوری، آن کاری را که ذهن بشر به آن دست نیافته است، آن را وجه همت خود قرار بدهید و دنبال بکنید، این طوری است که ما خط مقدم علم را شکسته ایم و یک قدم به جلو برداشته ایم. آن وقت می توانیم این را ادعا بکنیم و این ممکن است. البته برداشتن قدم های جدید مستلزم پیمودن راه های رفته شده و طی شده به وسیله دیگران است و در این شکی نیست. اما هیچ وقت نباید ذهن را از کاوش و جستجو برای یافتن راه های میانبر محروم و ممنوع کرد.

جلوگیری از تشکیل حلقه های بسته در تدریس: من طرفدار این نیستم که در عالم تدریس، حلقه های بسته ای درست بشود که جوان هایی که فرزندان آن اساتید هستند و میخواهند وارد میدان شوند، راهی به آن ها داده نشود، نه، بایستی از تشکیل حلقه های بسته در

سطوح هیئت علمی و آموزشی مانع شد. باید اجازه داد جوان ها بیایند. اما اساتید پیشکسوت، اساتید با تجربه، سابقه دار در رشته های مختلف از ذخائر نظام هستند، از این ها باید حداکثر استفاده بشود.

اساتید باید یکی از اهتمام هایشان، شاگردپروری باشد. ارزش استاد، اعتبار استاد در بیرون، به شاگردان اوست. شاگردپروری کنید. این افرادی که می آیند در کلاس های درس شما می نشینند و شما با این ها به عنوان استاد مواجه می شوید، این ها را نباید به حساب یک مستمع یک سخنرانی، یک منبر، به حساب آورد. نه، باید مثل مصنوعی که این ها را می خواهید با دست خودتان بسازید، با این ها برخورد کنید.

جدی گرفتن تحقیق:

تحقیق، منبع تغذیه ی آموزش است. ما اگر تحقیق را جدی نگیریم، باز سال های متمادی بایستی چشم به منابع خارجی بدوزیم و منتظر بمانیم که یک نفر در یک گوشه دنیا تحقیقی بکند و ما از او یا از آثار تألیفی بر اساس تحقیق او استفاده کنیم و اینجا آموزش بدهیم، این نمی شود، این وابستگی است، این همان ترجمه گرایی و عدم استقلال شخصیت علمی برای یک کشور و یک مجموعه دانشگاهی است.

شجاعت علمی و پرهیز از کار علمی: آن چه که اساتید ما برای پیشرفت علم، وجه همت خودشان باید قرار بدهند، اولاً شجاعت علمی در همه بخش هاست. هم در بخش های علوم انسانی، هم در بخش های علوم تجربی و هم در بخش های نزدیک به فناوری و هم در بخش های علوم پایه، نظریه را دنبال کنید، تولید کنید، خلق کنید، ابداع کنید، نقد کنید، چشم بسته و تقلیدی نباید کار را دنبال کرد. جلوگیری از حرکت دانشگاه به سمت مسائل پوچ: همه مراقبت کنند که فضای دانشگاه به سمت مسائل پوچ حرکت نکند، فضا، فضای دنباله گیری مسائل اصلی و اساسی باشد، گفتمان علم و گفتمان پیشرفت علمی و گفتمان پیشرفت عمومی کشور بر دانشگاه ها همچنان حاکم باشد. البته این جا، هم دشمنانی هستند که مایلند، حتی مسائل صنفی در دانشگاه ها به سمت مسائل سیاسی و جنجال های سیاسی گرایش پیدا کند، از این باید پرهیز کرد.

نتایج ابعاد و مولفه های حکمرانی خوب در جدول ۳ شرح داده شده است.

جدول ۳- نتایج ابعاد و مولفه های حکمرانی خوب

ابعاد	مولفه ها
مشارکت اقتصادی	دسترسی عمومی و آزاد به اطلاعات، سرعت عمل و تعهد مراجع قضایی، ثبات قوانین
پاسخگویی	شفافیت، اعتماد
عدالت خواهی و مبارزه با فساد	ظلم ستیزی، انصاف، تساوی مقررات، توزیع عادلانه، حاکمیت
حاکمیت قانون	اجرای عادلانه قوانین، حمایت کامل از حقوق افراد، نظام قضایی مستقل
کارایی و اثربخشی	توانایی رقابت جهانی، ثبات سیاسی و فقدان آشوب و کارایی قضایی

پیشینه تحقیق

یوسف و همکاران (۲۰۱۶) ضمن پژوهشی به این نتیجه رسیدند که رابطه علی بین حکمرانی خوب و اعتماد شهروندان و اثر واسطه ای اقدامات غیراخلاقی تایید شده است. این یافته میتواند برای خط مشیگذاری مفید باشد. زیرا از دیدگاه شهروندان، حکمرانی خوب اعتماد شهروندان و نداشتن رفتار غیراخلاقی است. نتایج پژوهش مک گریگور، سینگلیتون و تراتمان (۲۰۱۴) نشان داد که اگر حاکمیت قانونی، ثبات سیاسی، مکانیسم کنترل فساد و صدای مشتری و پاسخگویی وجود داشته باشد، حکمرانی خوب و رشد اقتصادی رخ خواهد داد.

عشایری و عباسی (۱۳۹۵) مکانیسم اجرایی عدالت قضایی در اندیشه امام علی (ع) با تاکید بر حکمرانی اسلامی (مدلسازی راهبرد قضایی امام علی (ع) در نظام قضایی ایران) بررسی کردند. عدالت به مفهوم رعایت مساوات و قرار دادن هر امر اجتماعی سر جای خود است. عدالت قضایی به مفهوم رعایت جانب انصاف، حق و بیطرفی در امور قضایی و اظهار قضاوت است. پایه و اساس هر جامعه ای مبتنی بر رعایت حقوق قضایی و نهادینه سازی عدالت قضایی است. تداوم و پایداری یک نظام با عادلانه بودن نظام قضایی آن امکان پذیر هست. در واقع یکی از شاخص های حکمرانی خوب، عدالت قضایی است. در این شاخص، عدالت قضایی مبتنی بر ابعادی از جمله شفافیت، صداقت، استقلال، قانون گرایی و پاسخگویی، انعطاف پذیری به نسبت به تحولات زمانی و مردم داری می باشد. در دنیای مدرن امروزی یکی از اندیشه های مورد استفاده در رابطه با نهادهای قضایی و اجتماع، سیاستهای قضایی و حکومتی امام علی (ع) است. در اصل امام علی (ع)، نماد عقلانیت، دموکراسی و مردم سالاری دینی و قضایی عصر مدرن است که سرچشمه معارف آن نهج البلاغه می باشد. سراسر این حکمت، درست اندیشیدن، حکمرانی عادلانه، رعایت حقوق اجتماعی و قضاوت به حق می باشد. کارگزاران قوه قضاییه را از قضاوت بر مبنای رنگ،

نژاد، جنسیت، موقعیت اجتماعی، شاهدان جعلی، رشوه، مسایل شخصی، کینه و اختلاف فردی و غیره منع می کرد. ایشان، علم به نوع مسئله اجتماعی و سنخ بندی ادله، معیار، اصول و راهبرد قضایی، فنون اجرای عدالت، شایسته سالاری، تبحر علمی، صلاحیت اخلاقی و شجاعت اجتماعی راخصیصه و زیبنده یک حکمرانی اسلامی می داند. بر این اساس، در ادامه پژوهش معیارهایی قضایی در حکمرانی اسلامی امام علی (ع) مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است.

روش تحقیق

روش گردآوری اطلاعات در این تحقیق، میدانی می باشد و همچنین جهت تدوین مبانی نظری تحقیق از روش کتابخانه ای و بررسی اسناد و مدارک و منابع موجود استفاده خواهد شد.

گردآوری اطلاعات این تحقیق در دو مرحله انجام شده است :

- در مرحله ی اول اطلاعات مربوط به ادبیات موضوعی تحقیق از مطالعات کتابخانه ای از قبیل پایان نامه های کارشناسی ارشد و دکترا، نشریات علمی، استفاده از اینترنت، استفاده می گردد.
- مرحله دوم داده های خام مورد نیاز به منظور بررسی و تجزیه و تحلیل استخراج می گردد.

نتیجه‌گیری

بدون شک قشر جوان امروزی در جامعه ایران یکی از مؤثرترین و مهمترین اقشار مؤثر جامعه است که خصوصیات و ویژگی‌های منحصر به فردی را داراست که شاید در کمتر برهه تاریخی جوانان یک سرزمین به این حد نقش مهم و مؤثری در سیاست، اقتصاد و اجتماع داشته باشند. جوانان امروزی با توجه به رشد فضای مجازی و رسانه‌ها، اطلاعات و سواد اجتماعی بالایی دارند و از جهتی نیز با توجه به شور جوانی، پویایی فعالی در زمینه‌های مورد تخصص خود دارند. البته بدون شک سیاست‌جوانگرایی با چالش‌ها و آسیب‌های مختلفی مواجه است که به برخی از آنان در آن نوشتار اشاره شد؛ اما نکته اساسی آن است که میتوان با اتخاذ تصمیمات و سیاست‌های دقیق و راهبردی جلوی این مشکلات و آسیب‌ها را گرفت و بهترین استفاده را از دانش، تخصص و پویایی جوانان به عمل آورد.

با توجه به آسیب‌هایی که در این نوشتار به آن پرداخته شد به نظر میرسد همه این مشکلات را با دو سیاست دقیق میتوان به فرصت تبدیل کرد و تمام قوت بالقوه جوانان این سرزمین را به نحو احسن مورد استفاده قرار داد؛ اول سیکل مرحله‌های حضور جوانان در مناصب و مسئولیت‌های سیاسی، اجتماعی و اقتصادی است و دوم اشراف افراد متعهد، با تجربه و دلسوز است که جوانان تحت اشراف و راهنمایی‌های آنان علاوه تجربه‌افزایی و یادگیری، تلاش و قوت جوانی خود را در راه صحیح و باصالتی مصروف دارند. در پایان نیز باید به این نکته اشاره نمود که جوانان هر کشور، سرمایه‌های اصلی آن کشور هستند، لذا فرصت استفاده از نیروی عظیم جوانان را هیچگاه نباید کوچک شمرد.

منابع

منابع فارسی

- ۱- بسیج اساتید. (۱۳۹۸)، بیانیه گام دوم انقلاب (گزارش راهبردی رهبر فرزانه انقلاب اسلامی مدظله به مردم و جوانان در طلیعه دهه پنجم انقلاب اسلامی)، تهران، ناشر، روابط عمومی بسیج اساتید و دفتر هماهنگی کانون های دانشگاه آزاد اسلامی، چاپ اول، ص ۵
- ۲- جوادی آملی، عبدالله. (۱۳۹۱). گستره دین. قم: انتشارات اسراء.
- ۳- حاجی زاده، مهین و آورچه، محیالدین. (۱۳۹۳). مسئولیت پذیری اجتماعی در قرآن کریم با تاکید بر دیدگاه علامه طباطبایی در المیزان. دوفصلنامه تفسیر پژوهی، ۱(۱)، ۱۵۵-۱۲۵.
- ۴- داداشی کلایی، فاطمه. (۱۳۹۵). تبیین اصول و روش های مسئولیت پذیری از دیدگاه اسلام و دلالت های تربیتی آن. پایان نامه دوره کارشناسی ارشد، دانشکده علوم انسانی دانشگاه مازندران.
- ۵- رستگار، عباسعلی؛ اکبرزاده صفوئی، مرتضی و زنگیان، سمیه. (۱۳۹۶). بهره گیری از اصول رهبری اخلاقی چین باستان برای ارتقای مدیریت نوین. مجله اخلاق زیستی، ۷(۲۵)، ۸۲-۶۴.
- ۶- رویایی، رمضانعلی و مهردوست، حسین. (۱۳۸۸). بررسی نقش مدیران فرهنگی در ارتقای مسئولیت اجتماعی جوانان (بررسی موردی: مدیران تک پست سازمان صدا و سیما). پژوهش نامه علوم اجتماعی، ۳(۳)، ۵۹-۴۳.
- ۷- رهنورد، فرج الله و عباس پور، باقر. (۱۳۸۶). حاکمیت خوب و امکان پیاده سازی آن در ایران. مجله مطالعات مدیریت، ۱۴(۵۵)، ۳۸-۲۵.
- ۸- سجادی، سیدابراهیم. (۱۳۸۸). قرآن و بازتاب تربیتی روابط چهارگانه انسان. فصلنامه پژوهش های قرآنی، ۱۵(۶۰-۵۹)، ۱۳۹-۹۰.
- ۹- سردارنیا، خلیل اله و شاکری، حمید. (۱۳۹۳). تبیین حکمرانی خوب در نهج البلاغه با رویکرد روشی زمینه گرا. مجله مطالعات حقوقی، ۴(۴)، ۵۳-۲۷.
- ۱۰- شیروانی، علیرضا و رجی فرجاد، حاجیه. (۱۳۹۰). حکمرانی خوب با تاکید بر سازمان های غیردولتی. فصلنامه رسالت مدیریت دولتی، ۳(۳)، ۳۷-۲۹.
- ۱۱- نجف بیگی، رضا. (۱۳۸۳). سازمان و مدیریت. تهران: مرکز انتشارات دانشگاه آزاد اسلامی.
- ۱۲- هیوز، آون. (۱۳۹۷). مدیریت دولتی نوین (ترجمه سیدمهدی الوانی، سهراب خلیلی شورینی و غلامرضا معمارزاده طهران). تهران: انتشارات مروارید.
- ۱۳- عشایری، طاهبا؛ عباسی، الهام (۱۳۹۵) مکانیسم اجرایی عدالت قضایی در اندیشه امام علی (ع) با تاکید بر حکمرانی اسلامی (مدلسازی راهبرد قضایی امام علی (ع) در نظام قضایی ایران)؛ دوفصلنامه حقوق عمومی اسلامی، دوره: ۱، شماره ۱

منابع انگلیسی:

- 1- Bhardwaj, P., Chatterjee, P., Dogerlioglu Demir. K., Turut, O. (2018). When and how is corporate social responsibility profitable? Journal of Business Research, 84, 206-219.
- 2- Darus, F., Ahmad Shukri, N., Yusoff, H., Ramli, A., Mohamed Zain, M. AbuBakar, N. (2017). Empowering social responsibility of Islamic organizations through Waqf. Research in International Business and Finance, 42, 959-965.
- 3- Devaney, L. (2016). Good governance? Perceptions of accountability, transparency and effectiveness in Irish food risk governance. Food Policy, 62, 1-10.
- 4- Doornbos, M. (2003). Good governance: The metamorphosis of policy metaphor. Journal of International Affairs, 1, 3-17.
- 5- Faundez, J. (2016). Good government and law. Legal and institutional reform in developing countries. New York: Springer Publish.
- 6- Hirigoyen, G., Poulain-Rehm, T. (2014). The corporate Social responsibility of family businesses: An international approach. International Journal of Financial Studies, 2, 240-265.
- 7- MacGregor, S., Singleton, N., Trautmann, F. (2014). Toward good governance in drug policy: Evidence, stakeholders and politics. International Journal of Drug Policy, 25 (5), 931 -934.
- 8- Robinson, S., Eilert, M. (2018). The role of message specificity in corporate social responsibility communication. Journal of Business Research, 90, 260-268.